

Nieuw in de Jan Verwey Bibliotheek



Henny Ketelaar e.a. 2018. *Planten van hier. Praktijkboek voor een duurzame leefomgeving met inheemse flora.* KNNV Uitgeverij Zeist. 264 pagina's. Prijs € 27,95.

Jelle van Dijk

In 1979 verscheen het boek *De bonte berm*, geschreven door Piet Zonderwijk. In het *Woord vooraf* schrijft Zonderwijk: "Er vindt een verheugende omslag in het bermbeheer plaats. De aantasting van het landschap door wegen kan enigszins gecompenseerd worden door de aanleg van bloemrijke bermen waar vlinders en andere insecten kunnen leven. Ook in dorpen en steden is op dit gebied veel mogelijk".

Voor genoemde omslag had Zonderwijk veel werk verzet. Stad en land had hij afgereisd om vooral gemeentelijke groendienstenaars voor zijn ideeën te winnen. Het leverde hem een eredoctoraat aan de Universiteit van Utrecht op. Ook binnen onze vereniging kregen zijn denkbeelden veel belangstelling. Een speciale Groengroep ging zich bezighouden met natuur in de bebouwde kom. Dit leidde onder andere tot een plan voor een (niet gerealiseerde) heemtuin. Bij Gemeentewerken Noordwijk was halverwege de jaren tachtig een beleidsmedewerker aangesteld, die gecharmeerd was van de denkbeelden van Zonderwijk. Hij kwam naar het Jan Verwey Natuurcentrum met grote kaarten van Noordwijk aan Zee en Noordwijk Binnen. Met viltstiften gaven wij de wegen aan waar volgens ons ruimte was voor bloeiende bermen.

Helaas was deze ambtenaar hierna spoedig verdwenen en kwam er van het door ons gewenste bermbeheer weinig tot niets terecht. Ook in andere gemeenten bleek het door Zonderwijk bepleitte bermbeheer geheel afhankelijk te zijn van een enthousiaste ambtenaar bij de groendienst. Dat bloeiende bermen ook van belang zijn voor insecten wordt al jaren bepleit door de Vlinderstichting. Bij de in 2013 gerapporteerde bijensterfte werd ook gewezen op het belang van bloeiende bermen voor de solitair levende wilde bijen. De belangstelling voor bloemrijke bermen leefde op na het verschijnen van een Duits onderzoeksrapport in 2017. Hierin werd aangetoond dat in 63 natuurgebieden de biomassa van vliegende insecten sinds 1989 met 75% was afgenomen. Een jaar later verscheen een rapport van Wageningse deskundigen, waarin gesteld werd dat dit ook voor Nederland geldt. Het belang van bloemrijke bermen inspireerde FLORON in 2017 tot het lanceren van de actie "Mijn berm bloeit!" In 2018 werd de stichting "Nederland bloeit!" opgericht.

Het boek van Henny Ketelaar sluit naadloos aan op wat er de laatste jaren is losgemaakt op het gebied van wilde planten in onze woonomgeving. Evenals in het boek van Zonderwijk wordt een belangrijk deel van het boek, ruim 100 pagina's, ingenomen door teksten en foto's van inheemse planten. De eerste is de Aardaker, de laatste is de Zwanenbloem. Die 'planten van hier' zijn van groot belang voor allerlei insecten. Bij elk van de 50 besproken plantensoorten gaan de schrijvers uitvoerig in op de insecten, die op die plant leven en die van belang zijn voor de bestuiving.

Aanplant van planten en bomen, die hier niet thuishoren (exoten), levert doorgaans geen enkele bijdrage aan de biodiversiteit wat insecten betreft. Zo worden de kleurrijke, exotische bloemenmengsels, die hier en daar (Voorhout) worden uitgestrooid, in dit boek betiteld als 'carnavalsmengsels'. Ook de aanplant van bomen, die hier niet thuishoren (bijv. Steeneiken in de Huis ter Duinstraat), leveren geen bijdrage aan de biodiversiteit.

Een inspirerend hoofdstuk gaat over de aanpak in Nijmegen, in 2018 uitgeroepen tot *European Green Capital*. Bij allerlei projecten worden scholen ingeschakeld. Het Waterschap heeft de maaischema's aangepast wat betreft het onderhoud van bermen en dijken langs watergangen. Hier wordt niet meer geklept, maar vindt na het maaien altijd afvoer van het maaisel plaats. Ook wordt gefaseerd gemaaid, waardoor insecten in het overstaande gewas kunnen overleven. Verder is er in Nijmegen aandacht voor groene daken, groene parkeerplaatsen en bloemrijke rotondes. Braakliggende terreinen worden ingericht als tijdelijke natuurgebieden. Plukweides met wilde bloemen zijn vooral bij kinderen in trek.

Het moge duidelijk zijn, dat dit inspirerende boek eigenlijk bij iedereen die zich met groenbeheer bezighoudt, onder handbereik moet liggen.





Rob Chrispijn 2018. Paddenstoelengeluk. Van Vliegenzwam tot Toverchampignon. Uitgever Nijgh & Van Ditmar, Amsterdam. 248 pagina's. Prijs € 20,99.

Arie Dwarswaard

Paddenstoelengeluk: vaak hilarisch, soms drammerig

Ze zijn zeldzaam en daardoor zo waardevol: mensen die zeer deskundig zijn op hun vakgebied en de gave hebben van een vlotte pen of een prima voordracht. In de paddenstoelenwereld behoort Rob Chrispijn tot die categorie. De lezers van het kwartaalblad *Coolia* kennen hem als columnist, die regelmatig op originele wijze de lezer trakteert op zijn ervaringen met paddenstoelen. Een aantal van deze columns komen terug in het vorig najaar verschenen boek *Paddenstoelengeluk, van Vliegenzwam tot Toverchampignon*.

Hierin neemt Chrispijn de lezer mee om de bijzondere wereld van de paddenstoelen te verkennen. Hij doet dat door in de eerste hoofdstukken gewoon maar eens uit te leggen wat een paddenstoel eigenlijk is, hoe het zit met de

zwamvlok, de sporen en de plaatjes. Ook een ingewikkeld begrip als symbiose legt hij op een hele heldere manier uit: de paddenstoel vormt een kousje om de wortels van een plant of boom en op die manier wisselen ze voedingsstoffen uit. Wie een beetje in beelden kan denken, ziet het gebeuren.

Dertig jaar geleden wist Chrispijn nog niets van paddenstoelen. Hij leerde snel en had het geluk om mensen tegen te komen, die hun kennis met hem wilden delen. In alle eerlijkheid legt hij uit hoe ingewikkeld het voor hem was om soorten uit elkaar te houden. Het fotoboek van Phillips met 900 afbeeldingen is mooi, maar als je een paddenstoel met een bruinigrijze of grijsbruine (wat is het verschil?) vindt, dan kom je er met zo'n boek echt niet uit. Gaandeweg groeit de kennis van Chrispijn.

Hij gaat mee op excursies en bezoekt plaatsen waarvan hij verwacht dat er veel of bijzondere soorten staan. De ene keer met meer succes dan de andere keer. Zo rijdt hij op de terugweg van Holwerd langs Hogebeintum, waar de kerk op een hoge terp staat. Ideaal voor specifieke kleibossoorten. Door een gesprek met de koster kwam Chrispijn heel veel te weten, maar paddenstoelen vond hij niet.

Korte verhalen worden afgewisseld door langere teksten, waarbij de ene keer een top-10 van de meest favoriete soorten wordt beschreven en een andere keer een excursie naar Siberië. Door de goede schrijfstijl lezen al deze verhalen gemakkelijk weg.

Wat soms irriteert, is de opvatting van Chrispijn, dat grote delen van Nederland op paddenstoelengebied niet interessant zijn.

Dit betreft met name de landbouwgebieden, waar boosaardige boeren geen enkele vorm van leven anders dan gras of aardappelen toelaten. Ik begrijp dat standpunt, maar na een keer of vier, vijf dit te hebben gelezen weet ik dat wel. En inderdaad is er in een productieweiland voor gras weinig te vinden, maar als u zich realiseert dat er op dit moment ruim 5300 verschillende soorten paddenstoelen in Nederland voorkomen, dan kun je toch niet spreken van een leven in de woestijn voor mycologen. Wie zijn ogen een beetje de kost geeft, kan ook in bewoond gebied of aan de rand ervan, zomaar een handvol Gekraagde aardsterren, Zwarte kluiwzwammen of Kortsteelveldridderzwammen vinden.

Wat blijft, is een boek waarin je blijft lezen. Waarin de lezer veel soorten aangereikt krijgt. En ook daar zit wel een minpuntje. Ik snap, dat dit geen paddenstoelengids is met afbeeldingen en begeleidende tekst, maar een boek met verhalen over paddenstoelen. Maar in dit boek zijn de afbeeldingen in twee kleurenkaternen gestopt, waarbij de bijschriften geen verwijzing geven naar de pagina waarop de afgebeelde soorten worden behandeld.

Tenslotte wordt er wel een lijstje boeken opgenomen als aanbevolen literatuur, maar daarbij ontbreekt de aanduiding wat geschikt is voor beginners en waar gevorderden mee uit de voeten kunnen.